

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ**

**ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ**

**ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ**

**ΜΑΙΟΣ 2006
ΑΘΗΝΑ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΚΑΡΑΜΠΕΛΑ ΝΑΤΑΛΙΑ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ : 1340200400150
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 6948525548**

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «ΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

I) ΓΕΝΕΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

II) Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΟΜΙΚΙΣΤΙΚΟ
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

III) ΤΟ «STATUS» ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ
ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

I) Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

II) Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 106 ΠΑΡ. 2 ΤΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

I) Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

II) Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

I) Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΣΘΑΙ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΕΙΝ

II) ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ
ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ
ΣΧΕΣΕΙΣ

Ε΄

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

I) ΓΕΝΕΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝσελ 5-7

II) Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΟΜΙΚΙΣΤΙΚΟ
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ...σελ7-9

III) ΤΟ «STATUS» ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΕ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ
..σελ10-13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ
ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

I) Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.σελ 14-15

II) Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΘ. 106 ΠΑΡ. 2 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ σ.16-17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΔΙΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

I) Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ σ18-19

II) Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ..σελ.20-21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
ΣΤΟ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

I) Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΣΘΑΙ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΕΙΝ..σελ 22-27

II) ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ
ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ..σελ. 28-30

Ε΄

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ..σελ.31-37

ΣΤ΄

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ..σελ.38

Ζ΄

ΠΕΡΙΛΗΨΗ – SUMMARY..σελ.39

Η΄

ΔΗΜΜΑΤΑ..σελ.40-41

Θ΄

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ..σελ..42

Ι΄

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..σελ.43-44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ι) ΓΕΝΕΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Τα πρώτα ίχνη ατομικών ελευθεριών εμφανίζονται στην Αρχαία Αθήνα όπου γεννήθηκε και άκμασε το δημοκρατικό πολίτευμα(1). Στην Αρχαία αυτή δημοκρατία η παντοδυναμία του Αθηναίου πολίτη συμβαδίζει με την παντοδυναμία του νόμου. Εκεί αναπτύχθηκαν « ατομοκρατικές αντιλήψεις» που επηρέασαν τον 16^ο αιώνα τους προτεστάντες συγγραφείς και μεταγενέστερα τους πρώτους δημοσιολόγους(2). Ωστόσο στην Αρχαία Ελλάδα δεν ανιχνεύεται κάποιο ιδιαίτερο συνταγματικό κείμενο(3) με τη σημερινή του όρου έννοια.

.....
1) Για το ζήτημα των θελελιωδών δικαιωμάτων στην Αρχαία Ελλάδα, Βλάχος, Κοινωνιολογία των Δικαιωμάτων του ανθρώπου , σελίς 111, Μάνεση, Ατομικές Ελευθερίες , σελίς 26, Τσάτσος Συνταγματικό Δίκαιο, ΓΙ, σελίς 52επ

2)Duguit, Traite de Droit Constitutionnel, τI, σελίς 571 επ

3)Για τα οιονεί Συντάγματα της Αρχαίας Ελλάδας , Δημητρόπουλος, Γενική Συνταγματική Θεωρία, σελίς 222επ

Τα θεμελιώδη δικαιώματα στην Αρχαία Ελλάδα δεν έχουν την έντονη αντικρατική κατεύθυνση των ατομικών δικαιωμάτων του μεταγενέστερου δυτικού συνταγματισμού. Άλλωστε ο έντονος αντικρατισμός συνιστά απόρροια ενός αυταρχικού κράτους που ευλόγως δεν ευδοκίμησε στην Αρχαία Ελληνική Δημοκρατία. Πάντα βέβαια ελευθερία και ισότητα αποτελούσαν και αποτελούν τις παραδεδεγμένες γενικές αρχές του δικαίου.

Από τον 13^ο αιώνα μέχρι και σήμερα ο αγώνας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων είναι για ελευθερία και δικαιοσύνη. Θεμελιώδες νομικό κείμενο αποτελεί η Magna Charta για τις ατομικές ελευθερίες των Άγγλων πολιτών από το 1215 . Ακολουθεί το 1629 η Petition of Rights και το 1776 στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού οι διακηρύξεις της Πολιτείας της Βιργινίας που τελικά οδήγησε στο Σύνταγμα των ΗΠΑ το 1787.

Στην ηπειρωτική Ευρώπη αποκορύφωμα της εξέλιξης των κεντρικών ελευθεριών αποτελεί η Γαλλική Επανάσταση το 1789 και «Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη». Αυτή η γαλλική διακήρυξη αποκτώντας οικουμενικό χαρακτήρα άσκησε τη μεγαλύτερη επιρροή τόσο στα μετέπειτα συντάγματα όσο και στις διεθνείς συμφωνίες.

Έτσι δημιουργήθηκε ο κλασικός κατάλογος των Ατομικών Δικαιωμάτων και συγκεκριμένα : η ισότητα, η προσωπική ασφάλεια και ελευθερία, το άσυλο της κατοικίας, η θρησκευτική ελευθερία, η ελευθερία του τύπου, η ελευθερία της εκπαίδευσης, η οικονομική ελευθερία, το απαραβίαστο της ιδιοκτησίας, το δικαίωμα του αναφέρεσθαι προς τις Αρχές; , η ελευθερία του συνέρχεσθαι και το απόρρητο των επιστολών.

Τη σημερινή εποχή τα παραπάνω θεμελιώδη δικαιώματα κατοχυρώνονται από όλα τα Συντάγματα. Ωστόσο εξακολουθεί να τίθεται το πρόβλημα της ουσιαστικής εφαρμογής και πραγματικής τους άσκησης.

II) Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΟΜΙΚΙΣΤΙΚΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Την εποχή του Διαφωτισμού και ιδίως μετά τη Γαλλική Επανάσταση του 1789 ο ατομικισμός ταυτίστηκε με το φιλελευθερισμό. Ο όρος φιλελευθερισμός , σαν γενικότερα αποδεκτός όρος χρησιμοποιήθηκε έναντι του όρου ατομικισμός(4).

.....

4) Για τις ιστορικές καταβολές του ατομικισμού, L. Dymont, Η γεννηση του ατομικισμού στη Δύση , ΕΠΟΠΤΕΙΑ τεύχος 40, 1979

Η ταύτιση αυτή εξακολουθεί και στη δική μας εποχή. Ωστόσο σήμερα είναι εφικτή πια η διάκριση των δύο όρων. Συγκεκριμένα ο φιλελευθερισμός δεν είναι μόνο ατομικιστικός αλλά έχει έντονα κοινωνικό περιεχόμενο. Ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα αναπτύχθηκε έντονη επιστημονική κριτική κατά του νομικού ατομικισμού. Σταδιακά η υποκειμενική – ατομικιστική σχολή του δικαίου έδινε έδαφος στην αντίπαλη αντικειμενική – κοινωνική σχολή. Αμέσως λοιπόν μετά την καθιέρωση της ατομικιστικής έννομης τάξης ξεκίνησε μία πορεία μετάβασης προς τον κοινωνικό ανθρωπισμό.

Η έννομη τάξη του κοινωνικού ανθρωπισμού είναι μια ποιοτικά νέα έννομη τάξη. Η μεταβολή της ποιότητας της έννομης τάξης, η μετατροπή της από ατομικιστική σε ανθρωπιστική πραγματοποιήθηκε με την προστατευτική επέμβαση του κοινού νομοθέτη. Ο κοινωνικός ανθρωπισμός, ως σύνθεση του φιλελεύθερου και του κοινωνικού στοιχείου αποτελεί ποιοτικά ανώτερη τάξη. Η αντίστοιχη μετάβαση συνιστά αναπότρεπτη εξέλιξη του δικαίου, ειδικά σήμερα που μια οποιαδήποτε εξέλιξη του δικαίου γίνεται δεκτή από τη νομική επιστήμη εφόσον ακολουθεί την εξέλιξη των «πραγμάτων» .

Η παραγωγή και εξέλιξη του δικαίου είναι απόρροια διαφόρων παραγόντων. Εξαρτάται από την οργανωτική μορφή της πολιτικής εξουσίας, αλλά και από τις κοινωνικοοικονομικές μεταβολές.

Η εξέλιξη των άνω παραγόντων είχε ως αποτέλεσμα τη μετάβαση στην έννομη τάξη του κοινωνικού ανθρωπισμού*.

.....

A. Δημητρόπουλος «Τα αμυντικά δικαιώματα του ανθρώπου και η μεταβολή της έννομης τάξης» , 1981.

III) ΤΟ «STATUS» ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΤΑΞΗ

Η διεθνής κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων αρχίζει μετά των Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο το 1929 με την Διακήρυξη των Διεθνών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου από το Ινστιτούτο Διεθνούς Δικαίου. Αργότερα το 1941 το άρθρο 6 του Χάρτη του Ατλαντικού συμβάλλει στην αυτή κατεύθυνση.

Σημαντικότατο βήμα συνιστά και η ίδρυση του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και η σύνταξη του Καταστατικού του Χάρτη(6). Το 1948 ψηφίζεται η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατοχυρώνοντας πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Το 1950 τα κράτη – μέλη του συμβουλίου της Ευρώπης υπογράφουν την σύμβαση της Ρώμης γνωστή ως ΕΣΔΑ(7) δηλαδή σύμβαση για την

.....
6) Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών κυρώθηκε με τον αν585/1945
7) αναλ. Βέγλερης, Η Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και το Σύνταγμα, 1977

προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των ελευθεριών. Αυτή συμπληρώθηκε με 12 Πρωτόκολλα και τον Κοινωνικό Χάρτη της Ευρώπης(8). Για την εξασφάλιση τους ιδρύθηκαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που παρέχουν προσφυγή και σε μεμονωμένους πολίτες. Το 1966 η Γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ψήφισε Σύμφωνα περί των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων και το ίδιο έτος αργότερα Σύμφωνα των Πολιτικών και Ατομικών Δικαιωμάτων. Πρόσφατη διεθνή εξέλιξη συνιστά η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Βιοιατρική το 1997 και η Σύμβαση περί απαγόρευσης της κλωνοποίησης ανθρώπινων όντων στο Παρίσι το 1998.

Στην Κοινοτική Έννομη Τάξη (9) οι ιδρυτικές συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναφέρονται σε Κοινοτικές ελευθερίες που όμως περιορίζονται στον οικονομικό χώρο. Για παράδειγμα χαρακτηριστικές είναι η απαγόρευση της διάκρισης βάσει της ιθαγένειας και η ελευθερία παροχής υπηρεσιών, εγκατάστασης, διακίνησης

.....
8) Ο Κοινωνικός Χάρτης υπεγράφη στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου του 1961 και άρχισε να ισχύει στις 26 Φεβρουαρίου 1965

9) Δαγτόγλου, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, Α, 1979, σελίς 29 επ, Chr. Runge, Εισαγωγή στο Δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μετάφραση Αθ. Τσακανίκα, 1978, σελίς 109 επ

εργαζομένων, κεφαλαίων και υπηρεσιών(10).

Η Συνθήκη της ευρωπαϊκής κοινότητας είχε ως αρχικό σκοπό την οικονομική και κοινωνική πρόοδο των κρατών- μελών, την ειρήνη και την ελευθερία. Στη συνέχεια άρχισε να ενισχύεται και η πολιτική τους διάσταση και το 1989 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε τη διακήρυξη θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, που όμως δεν έχει νομική δεσμευτικότητα. Το 1992 η συνθήκη του Μάαστριχτ διακήρυξε τον προσανατολισμό της Ένωσης στο θεσμικό οικοδόμημα της δημοκρατικής και της δικαιοκρατικής αρχής.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ αποκρυσταλλώνει ότι η Ε.Ε. βασίζεται στη Δημοκρατία, στο σεβασμό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στην ελευθερία και στις Αρχές του Κράτους Δικαίου, Αρχές οι οποίες είναι κοινές στα κράτη – μέλη. Τώρα πια καθορίζονται τα νομικά πλαίσια με βάση την αρχή της αυτονομίας, την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου και την αρχή της άμεσης ισχύος των κανόνων του στην έννομη τάξη των κρατών – μελών.

.....

10) Άρθρα 7,48,52-57,59,62,119 της Συνθήκης ΕΟΚ

Το 2000 υιοθετείται ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. στη Σύνοδο Κορυφής στη Νίκαια της Γαλλίας. Ειδικότερα κατοχυρώνονται και εξειδικεύονται οι διατάξεις της ΕΣΔΑ. Το άρθρο 6 παρ. 2 Συνθήκης Ε.Ε. προβλέπει την εφαρμογή των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Στην κατεύθυνση αυτή σταθμό αποτελεί ο Διαμεσολαβητής της Ένωσης.

Τέλος το σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος που δεν έχει ακόμη υιοθετηθεί από την Ε.Ε. ενσωματώνει τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. Ειδικά προβλέπεται ότι η Ένωση βασίζεται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ι) Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Η προστασία της οικονομικής ελευθερίας και των συναλλακτικών σχέσεων κατοχυρώνεται θεσμικά στην 5 παρ.1Σ, εξειδικεύοντας(11) το άρθρο 2 παρ.1Σ. που αφορά στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Άλλωστε η βασική της εκδήλωση είναι το δικαίωμα στην οικονομική ζωή της χώρας. Είναι αναγκαίο να αναφερθεί και ο επικουρικός χαρακτήρας της διάταξης 5 παρ.1Σ(12). Κατά την κρατούσα άποψη η διάταξη έχει γενική ισχύ, αντίθετα με άλλες ειδικές διατάξεις. Βέβαια δεν έχει απόλυτη εξουσία καθώς η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος επιβάλλει ενίοτε τον περιορισμό της ελευθερίας στην οικονομική δραστηριότητα.

.....

.....

. Ραΐκος Αθανάσιος, «Συνταγματικά Δικαιώματα» Αθήνα-Κομοτηνή 2002

.Γεωργόπουλος Κων/νος, «Επίτομο Συνταγματικό Δίκαιο», Αθήνα- Κομοτηνή 1998

Έτσι είναι συνταγματικές οι νομοθετικές ρυθμίσεις(13) που απαγορεύουν για λόγους υγείας και ασφάλειας την καλλιέργεια και το εμπόριο ορισμένων ειδών (π.χ. ναρκωτικών ουσιών) ,αλλά και η θέσπιση ανώτατων ορίων τιμών ή οι αγορανομικοί έλεγχοι ορισμένων βιοτικών αγαθών για την προστασία του καταναλωτικού κοινού. Έτσι υφίστανται ορισμένοι περιορισμοί αναφορικά με το άρθρο 5 παρ.1 του Σ. όταν δικαιολογούνται από το δημόσιο συμφέρον. Το ίδιο άρθρο σχετίζεται με το 288 Α.Κ. το οποίο κατοχυρώνει τις γενικές ρήτρες της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών. Άρα οι Συναλλακτικές Σχέσεις που ρυθμίζονται από την καλή πίστη κατοχυρώνονται συνταγματικά από το άρθρο 5 παρ.1Σ.

13) Δαγτόγλου, «Ατομικά Δικαιώματα», Β'τόμος Αθήνα-Κομοτηνή 1991

II) Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 106 ΠΑΡ.2 Σ.

Η διάταξη του άρθρου 106 παρ.2 επιδιώκει να θέσει όρια τόσο στον κρατικό παρεμβατισμό, όσο και στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία. Έτσι ο κρατικός παρεμβατισμός δεν επιτρέπεται να συνίσταται σε μέτρα που καταπνίγουν την ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και οδηγούν στην ποδηγέτηση αυτής. Αντίστοιχα η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να ασκείται ενάντια στην ελευθερία, στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στην Ελληνική οικονομία. ωστόσο η διάταξη αυτή εκφράζει αποθετικό περιεχόμενο μέσα από αρνητικούς περιορισμούς, χωρίς να επιβάλλει θετικές υποχρεώσεις στην οικονομική πρωτοβουλία.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει και η διαφορά ανάμεσα στα άρθρα 5 παρ. 1 και 106 παρ. 2. Έτσι αν και το 1^ο άρθρο κατοχυρώνει το ατομικό δικαίωμα της ατομικής ελευθερίας το άλλο περιέχει θεσμική εγγύηση της ελεύθερης ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας. Αυτή η θεσμική εγγύηση συμπεριλαμβάνει και την αντίστοιχη του ελεύθερου ανταγωνισμού τον οποίο διασφαλίζει το κράτος, δημιουργώντας υποχρέωση στην ελληνική Πολιτεία.

Η ελευθερία της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας αναφέρεται και στην κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών πέρα από τα ζητήματα της παραγωγής και της προσφοράς. Η ελευθερία του ανταγωνισμού και η ελευθερία των συμβάσεων οδηγούν στην καταναλωτική ελευθερία. Από τη δυσχέρεια συσπείρωσης και οργάνωσης του καταναλωτικού κοινού προκύπτει η ανάγκη προστασίας τους έναντι των παραγωγών, περιορισμός που διασφαλίζεται μέσω του άρθρου 5 παρ.1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΔΙΩΝ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

**I) Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ**

Η ελευθερία του εμπορίου και της βιομηχανίας που είχε καθιερωθεί ήδη από τα πρώτα χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης με το Διάταγμα Allarde της 2/17 Μαρτίου 1791, αποτελεί ειδικότερη εκδήλωση της οικονομικής ελευθερίας συνιστά την κατεξοχήν έκφραση αυτής στις καπιταλιστικές χώρες και έγκειται στο δικαίωμα ίδρυσης και εκμετάλλευσης, χωρίς εμπόδια εμπορικών ή βιομηχανικών επιχειρήσεων(14). Η επιχειρηματική ελευθερία εκδηλώνεται θετικά με την ελευθερία επιλογής της συγκεκριμένης δραστηριότητας και αρνητικά με την υποχρέωση σεβασμού της επιχειρηματικής ελευθερίας των άλλων φορέων της ιδιωτικής οικονομίας ως κοινοτικό και εθνικό δίκαιο προστασίας των όρων του ανταγωνισμού.

.....
14) Μάνεσης, *Ατομικές ελευθερίες 1982*, σελίς 168επ (ΣτΕ 294/84, 2918/86)

Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται και με το άρθρο 16 του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ και αποτελεί απόρροια της νομολογίας του ΔΕΚ , το οποίο έχει αναγνωρίσει την ελευθερία άσκησης οικονομικής ή εμπορικής δραστηριότητας και την ελευθερία των συμβάσεων(15). Το δικαίωμα αυτό ασκείται υπό την προϋπόθεση της τήρησης του κοινοτικού δικαίου και των εθνικών νομοθεσιών, υπόκειται δε στους περιορισμούς που προβλέπονται στο άρθρο 52 παρ.1 του χάρτη.

.....
15) Αποφάσεις της 14^{ης}/5/1974 και της 27/9/1979 και της 5/10/1999

II) Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο χώρος των καταναλωτών αφορά σχέσεις παραγωγών – πωλητών και καταναλωτών. Εδώ εφαρμόζονται κυρίως τα αμυντικά δικαιώματα απαραίτητα απέναντι στην ανασφάλεια της αγοράς.

Καταρχάς ο ανταγωνισμός λειτουργεί όχι πάντα υπέρ του καταναλωτή ο οποίος σαφώς αποτελεί τον ασθενέστερο συμβαλλόμενο. Επιβάλλεται λοιπόν στα πλαίσια του κοινωνικού κράτους η νομική κατοχύρωση των καταναλωτικών αιτημάτων. Γι' αυτό απαιτείται να πληγεί καίρια η κυριαρχία της οικονομικής ισχύος στην αγορά. Απαραίτητη είναι βέβαια και η συμμετοχή του πολίτη – καταναλωτή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαμαρτυρίας σε σχέση με τον «ισχυρότερο συμβαλλόμενο». Συνταγματικά το κράτος διασφαλίζει την προστασία της ανθρώπινης αξίας και της ανάπτυξης της προσωπικότητας καλύπτοντας τον καταναλωτή(16).

Οι ειδικότερες μορφές της συναλλακτικής ελευθερίας που στον επιχειρηματικό χώρο είναι : η ελεύθερη επιλογή του αντισυμβαλλομένου , η ελεύθερη διάθεση των προϊόντων και ο προσδιορισμός

.....
16) Θ. Διακόπουλος, Ζητήματα Εμπορικού Δικαίου, 1985

της τιμής στον καταναλωτικό δεν απολαμβάνουν ίδιας αξίας. Έτσι, ενώ μεταξύ των εμπόρων η εξουσία καθορισμού της τιμής αποτελεί προϋπόθεση – δύναμη της σχέσης τους , οι καταναλωτές δεν έχουν τέτοια δυνατότητα. Πιο ειδικά εφόσον πρόκειται για προκαθορισμένες ή ορισμένες τιμές , συναλλακτική ελευθερία δεν υπάρχει στο πλαίσιο του καταναλωτικού δικαίου, ούτε για τον καθορισμό της τιμής , ούτε για την επιλογή του αντισυμβαλλομένου. Ομοίως η άρνηση πώλησης προϊόντων προσβάλλει τον καταναλωτή . Η λύση είναι μία κι αυτή είναι η απομάκρυνση από τα παραδοσιακά ατομικιστικά πρότυπα(17).

.....
17) Α. Δημητρόπουλος, Η Συνταγματική προστασία του ανθρώπου από την ιδιωτική εξουσία , 1982.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄
ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ
ΣΤΟ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

**I) Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΣΘΑΙ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΕΙΝ**

Βασική εκδήλωση της συνταγματικά κατοχυρωμένης ελευθερίας αποτελεί η ελευθερία των συμβάσεων(18) και γενικότερα των δικαιπραξιών , που σημαίνει ότι στα πλαίσια της αυτονομίας της ατομικής – ιδιωτικής βούλησης τα υποκείμενα δικαίου μπορούν να επιλέγουν ελεύθερα, εφόσον δεν απαγορεύεται από τις σχετικές ρυθμίσεις, τον τόπο και τον χρόνο της κατάρτισης των συμβάσεων, το πρόσωπο του αντισυμβαλλομένου καθώς και το αντικείμενο και τους λοιπούς όρους της συναλλαγής(19).

Η ελευθερία του ανθρώπου συνεπάγεται λογικά την δικαιοπρακτική ελευθερία και μάλιστα

.....
18)Σβώλος/Βλάχος, το Σύνταγμα της Ελλάδος, I , 1954, σελίδα 333 επ. Την κατοχύρωση της ελευθερίας των συμβάσεων «κατά τον πυρήνα της» από το άρθρο 5 παρ. 1 δέχεται και ο Σταθόπουλος, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 1983 , σελίδα 5, Διακόπουλος, Η οικονομική ελευθερία, σελίς 96 επ.

19) Για τη συμβατική ελευθερία , βλ. Σταθερή νομολογία του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου, BverfGe 8, 274/328, Huber, Die Verfassungsrechtliche Bedeutung Der Vertragsfreiheit, 1966, σελίς 19 επ. ΣτΕ 1340/82,276/86

την ελευθερία των συμβάσεων, η οποία αποτελεί το σπουδαιότερο τμήμα της ιδιωτικής αυτονομίας της νομικής δηλαδή αυτοδιάθεσης του ιδιώτη.

Η κατοχύρωση της ιδιωτικής αυτονομίας σημαίνει την εγγύηση ενός βιοτικού χώρου, στον οποίο ο ιδιώτης είναι καταρχήν ελεύθερος να ορίσει σύμφωνα με τη βούλησή του και τις συμφωνίες του με άλλους ιδιώτες. Η ιδιωτική αυτονομία και μάλιστα η ελευθερία των συμβάσεων δεν αποτελούν μόνο ατομικό δικαίωμα , αλλά και συνταγματικά κατοχυρωμένο θεμελιώδη για την οργάνωση και λειτουργία της οικονομίας θεσμό και αυτή η θεσμική εγγύηση απορρέει από τη συνταγματική διάταξη του άρθρου 106 παρ. 1 , που κατοχυρώνει την ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία.

Η οικονομική ελευθερία περιλαμβάνει την ελευθερία των συμβάσεων (ελευθερία σύναψης και καταγγελία της σύμβασης, ελευθερία επιλογής του αντισυμβαλλομένου, ελευθερία διαμόρφωσης του περιεχομένου της σύμβασης, καθορισμός του τιμήματος , τρόπος . χρόνος και τόπος παροχής , καταγγελίας κ.λ.π. , που διατυπώνεται στη διάταξη του άρθρου 361 ΑΚ(20).

.....
20) Δαγτόγλου, *Ατομικά Δικαιώματα, Β'*, 1991 σελ. 998 επ. *Η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων κάμπτεται όταν οι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου θεσπίζονται περιορισμοί που επιδιώκουν την προστασία του ασθενέστερου μέρους αλλά και γενικότερα του κοινωνικού συνόλου. Για την προστασία των καταναλωτών από καταχρηστικούς συνοδευτικούς όρους βλ. οδηγία 93/13/ΕΟΚ , αναλυτικά Γ. Καράκωστας , Προστασία του καταναλωτή , Ν.2251/1994,1997,σελίς 45 επ.*

Με την ελευθερία αυτή δεν συμβιβάζεται , καταρχήν μεταγενέστερη επέμβαση του νομοθέτη, περιοριστική της ελευθερίας αυτής, εκτός τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ελευθερία αυτή προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων ή ασκείται κατά παραβίαση του Συντάγματος ή προσβολή των χρηστών ηθών , καθώς επίσης κατά τις περιπτώσεις που αυτή ασκείται προς βλάβη της Εθνικής Οικονομίας (άρθρα 5 παρ. 1, 106 παρ. 2 του Σ.), καθώς και όταν ασκείται κατά τη χρήση του οικείου ατομικού δικαιώματος (άρθρο 25 παρ. 3 Σ), πράγμα που συμβαίνει και όταν με την άσκηση της προκείμενης ελευθερίας θίγεται ή τίθεται σε πρόδηλο κίνδυνο γενικότερο κοινωνικό δημόσιο συμφέρον(21).

Με την ελευθερία των συμβάσεων δεν συμβιβάζεται η μεταγενέστερη επέμβαση του νομοθέτη σε βάρος ενός των συμβαλλομένων εκτός αν πρόκειται για κατάχρηση του εκ της συμβάσεως δικαιώματος ή άσκηση της συμβατικής ελευθερίας σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή επί βλάβη της εθνικής οικονομίας δηλαδή όπου συντρέχει περίπτωση κατά την οποία η ελευθερία των

.....
21). Το Σ1999, σελίδα 242επ. , ΑΠ 2/1998 , 548/2001, 1465/2001

συμβάσεων υπερβαίνει τα όρια που το ίδιο Σύνταγμα θέτει με τα άρθρα 25 παρ. 3 και 106 παρ. 2 ή όπου αυτό επιβεβαιώνεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος(22).

Ειδικότερα στις περιπτώσεις των συμβάσεων μεταξύ ιδιωτών και διοίκησης, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η αρχή της προστασίας δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ιδιώτη. Η εμπιστοσύνη αυτή είναι δικαιολογημένη και άξια προστασίας , όταν ο ιδιώτης έχει παρακινηθεί στη σύναψη της σύμβασης από ειδικά κίνητρα που δημιούργησε για το σκοπό αυτό το κράτος το οποίο και ενέκρινε τη συγκεκριμένη σύμβαση με δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του ιδιώτη στη μη επέμβαση του νομοθέτη στις υφιστάμενες συμβάσεις δεν αρκεί όμως να αποκλείσει την επέμβαση , αν αυτή επιβάλλεται από ειδικό επιτακτικό και υπερέχον δημόσιο συμφέρον , όπως π.χ. η προστασία της υγείας.

Οι περιορισμοί της συμβατικής ελευθερίας δεν επιτρέπεται να είναι υπέρμετροι σε σύγκριση με

.....
22) ΑΠ 347/1997. Η απαγόρευση της καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος ως όριο κάθε ατομικής ελευθερίας.

τον συνταγματικά επιτρεπόμενο σκοπό του περιορισμού ή να παραβιάζουν χωρίς επιτακτικό λόγο την αρχή της ασφάλειας του δικαίου και ειδικότερα την απαγόρευση της αναδρομικότητας των νόμων και την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ιδιώτη. Η αρχή του κράτους δικαίου από την οποία απορρέει και αρχή της ασφάλειας του δικαίου επιβάλλει ορισμένους περιορισμούς στο νομοθέτη και συγκεκριμένα την καταρχήν απαγόρευση της γνήσιας αναδρομικότητας των νόμων, δηλαδή την επέμβαση του νομοθέτη εκ των υστέρων σε ολοκληρωμένες πραγματικές καταστάσεις του παρελθόντος. Η εμπιστοσύνη του ιδιώτη είναι σε κάθε περίπτωση δικαιολογημένη και άξια προστασίας, ειδικά μάλιστα όταν ο ιδιώτης παρακινήθηκε στη σύναψη της σύμβασης από ειδικά κίνητρα, που δημιούργησε ο ίδιος ο νομοθέτης και στην περίπτωση που το κράτος ενισχύει την εμπιστοσύνη του ιδιώτη σε μια ορισμένη ενέργεια, πρέπει ο ιδιώτης να μπορεί να εμπιστευτεί το κράτος και επομένως είναι δυνατή η επίκληση αυτής της εμπιστοσύνης σε περίπτωση παραβίασής της από το κράτος.

Στο σύγχρονο κράτος επιβάλλεται ένα *minimum* καλής πίστης στις σχέσεις του με τους διαρκώς εκτεθειμένους στις παρεμβάσεις αυτές ιδιώτες. Στο *minimum* αυτό της καλής πίστης ανήκει και η απαγόρευση της παραπλανητικής

και αντιφατικής συμπεριφοράς του κράτους. Για μια τέτοια συμπεριφορά πρόκειται όταν το κράτος δημιουργεί ειδικά κίνητρα για σύναψη εκ μέρους ιδιωτών συμβάσεων, που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και αμφοτέρου ανακαλεί τα κίνητρα αυτά επί υφισταμένων συμβάσεων οι οποίες αποτέλεσαν δικαιοπρακτικό θεμέλιο(23). Η καλλιέργεια της στοιχειώδους εμπιστοσύνης και καλής πίστης στις σχέσεις μεταξύ ενός κράτους δικαίου και των πολιτών του συμβάλλει στη διατήρηση και την ενίσχυση της διεθνούς πίστης της χώρας.

Η ελευθερία αυτή μπορεί να περιοριστεί μόνο, όταν αυτό επιβάλλεται από λόγους γενικότερου δημοσίου συμφέροντος. Στις εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις δεν αρκεί η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ιδιώτη για να αποκλείσει την επέμβαση του νομοθέτη σε βάρος υφιστάμενων συμβάσεων.

.....
23) Δαγτόγλου, *Γενικό διοικητικό δίκαιο*, 1997 σελίς 181 επ, ΝοΒ 1981 , σελίς 1362επ

II) ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Το σύνταγμα του 1975 στα πλαίσια των νέων μεταβολών οδήγησε σε σημαντική διεύρυνση των κρατικών αρμοδιοτήτων . Ειδικά το άρθρο 2 παρ. 1 κατοχύρωσε το σεβασμό της ανθρώπινης αξίας ως πρωταρχική υποχρέωση του κράτους. Το άρθρο 5 παρ. 1 , ωστόσο κατοχύρωσε την συμμετοχή του ατόμου ελευθέρως στην οικονομική κοινωνική και πολιτική ζωή.

Γενικά ένα ολόκληρο πλέγμα συνταγματικών διατάξεων θεσμοποιεί τον κρατικό παρεμβατισμό που αποκτά ευρύτερη διάσταση μέσω της «αναπτυξιακής ιδεολογίας» , που οδηγεί σε μια πιο ριζοσπαστική αντίληψη για το ρόλο του κράτους και των σχέσεών με την ιδιωτική οικονομία(24).

Καταρχάς το κράτος μπορεί να επηρεάσει την οικονομική δράση εν γένει με νομικές ρυθμίσεις, πολιτικά μέτρα και αυτόνομη οικονομική δραστηριότητα. Σημαίνων ρόλο συνιστά στο όλο ζήτημα και η εξέλιξη του διοικητικού οικονομικού δικαίου.

.....
24) Βλάχος, *Κοινωνιολογία των δικαιωμάτων του ανθρώπου*, 1979 ,
σελίς 41 επ

Πάντως μείζον είναι και το ζήτημα της απορρύθμισης, μέσα από την οποία η κεντρική εξουσία αποσκοπεί στην αποφυγή ρυθμίσεων στη μείωση των επεμβάσεων στον ανταγωνισμό, καθώς και στη θέσπιση ενός συστήματος κανόνων δικαίου που διέπονται από απλότητα , διαφάνεια και αποτελεσματικότητα (25).

Στη σημερινή εποχή , προς επίρρωση, παρατηρείται η ιδιωτικοποίηση ως κεντρική πολιτική των φιλελεύθερων ευρωπαϊκών καθεστώτων ικανοποιώντας το σύνθημα λιγότερο κράτος ή ελάχιστο κράτος (lean state)(26).

.....
25) *Stober, DoV 1995, σελίς 125επ*

26) *Stober , DoV 1995 σελίς 125επ, Κοντιάδης Κράτος πρόνοιας και κοινωνικά δικαιώματα, 1997 , σελίς 102 επ*

Στο άρθρο 106 παρ. 2 το εθνικό συμφέρον νοείται ως περιορισμός της ελευθερίας του πολίτη, η οποία τίθεται υπό κηδεμονία και ασκείται υπό τα κριτήρια των οποίων μοναδικός κριτής είναι το κράτος. Παράλληλα αναγνωρίζεται ο προγραμματικός, συντονιστικός και αναπτυξιακός ρόλος του κράτους σε όλους τους τομείς των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Την τύχη των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών στο συναλλακτικό χώρο έχει βέβαια πάντα τη δυνατότητα το Ελληνικό Κράτος να περιορίσει μέσα από ένα τρομακτικό οπλοστάσιο εξουσιοδοτήσεων και επιταγών του Συντάγματος. Στα πλαίσια αυτά ο θεσμοποιημένος κρατικός παρεμβατισμός μπορεί να φθάσει και μέχρι την εξαγορά επιχειρήσεων και τη δημιουργία μονοπωλίων υπέρ αυτού με σκοπό την παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο. (άρθρο 106 παρ.3)

Ε΄) ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ (ΚΑΤΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ)

*Ίση μεταχείριση σε ιδιωτικές σχέσεις.
ΑΠ819/1981 Τμ.Β΄*

Μεταγενέστερα της περιόδου παροχής υπηρεσιών δικηγόρου πρόσληψη από εργοδότη άλλων δικηγόρων με τα ίδια προσόντα και για τις ίδιες υπηρεσίες αλλά με υψηλότερη αντιπαροχή συνιστά άνιση αντιμετώπιση και υποστηρίζει το δικαίωμα του αρχικού και απελθόντος δικηγόρου να αξιώσει τη σχετική διαφορά σύμφωνα με το άρθρο 288 του Αστικού Κώδικα.

Προβληματικές επιχειρήσεις. ΣτΕ 771/88

Η αύξηση του κεφαλαίου σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 8 ν.1386/83 δεν αντίκειται στις διατάξεις του Συντάγματος που κατοχυρώνουν την οικονομική ελευθερία και την ιδιοκτησία ενόψει του δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται και της δυνατότητας των παλαιών μετόχων να ασκήσουν το δικαίωμα προτιμήσεως. Σε καμία περίπτωση η αύξηση αυτή δεν συνιστά αναγκαστική εξαγορά της επιχείρησης από το Δημόσιο και συνεπώς δεν αντίκειται στο άρθρο 106 του Συντάγματος

*Υπόθεση χορήγησης αδειών λειτουργίας
εκδοτηρίων φορτωτικών . Απ.ΣτΕ 35/1991*

Η Νομοθεσία απαγορεύει στους μεσίτες την διατήρηση περισσοτέρων του ενός γραφεία, λόγω του ότι πρόκειται για ελεύθερο επάγγελμα. Ωστόσο η απαγόρευση αυτή δεν αποτελεί από μόνη της λόγο γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος , που θα καθιστούσε συνταγματικά ανεκτό τον περιορισμό της οικονομικής ελευθερίας .

*Υπόθεση δραστηριότητας αλλοδαπών
εταιρειών σε παραμεθόριες περιοχές*

Ο ν.1262/82 δεν κατοχυρώνει επενδύσεις σε αλλοδαπές εταιρείες , χωρίς ωστόσο να παραβιάζει την αρχή της οικονομικής ελευθερίας. Το ΣτΕ είχε ασχοληθεί και το 1983 με τις διατάξεις που περιορίζουν την εγκατάσταση και την κτήση εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε παραμεθόριες περιοχές. Με την απόφαση 3469/91 της ολομέλειας κρίθηκε ότι οι ίδιες διατάξεις δύνανται να αποτελέσουν τροχοπέδη στην υπαγωγή αλλοδαπών επιχειρήσεων στον αναπτυξιακό τόμο 1962/1982. ο συλλογισμός είναι ο εξής: εφόσον οι αλλοδαποί δεν μπορούν να αποκτήσουν εμπράγματα δικαιώματα στις

παραμεθόριες περιοχές , ευλόγως αδυνατούν να αναπτύξουν και επενδυτική δραστηριότητα στις ίδιες περιοχές. Άρα σύμφωνα με το ν. 1262/1982 δεν είναι θεμιτή η επιχορήγηση τέτοιων επιχειρήσεων, εξαιρώντας τις γενικές αρχές των άρθρων 5 και 106 παρ.1.

*Υπόθεση αδικαιολόγητης άρνησης πώλησης.
Επιτροπή ανταγωνισμού 47/1996*

Εφόσον η διακοπή συνεργασίας με την αντιπρόσωπο της εταιρείας στην Ελλάδα οφείλεται στην υπαίτια συμπεριφορά του καταγγέλλοντος , ο οποίος αρνείται αδικαιολόγητα να εισέλθει στο σύστημα επιλεκτικής διανομής παρά την νομιμότητα των όρων , δεν υφίσταται αδικαιολόγητα άρνηση πώλησης από την πλευρά του αντιπροσώπου που παραβιάζει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού (Δεσπόζουσα θέση ή σχέση Οικονομικής Εξάρτησης) Ο ν. 703/1977 (ΦΕΚ Α' 278) «Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού» όπως ισχύει , αναφορικά με την εσωτερική αγορά ορίζει στο άρθρο 1 ότι απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε μορφή πρακτικής επιχειρήσεων , που αποσκοπούν

στη νόθευση, στον περιορισμό και στην παρακώλυση του ανταγωνισμού. Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση συνίσταται κυρίως στην εφαρμογή άνισων όρων μέσα από ισοδύναμες παροχές και ιδιαίτερα στην αδικαιολόγητη άρνηση πωλήσεων ή άλλων συναλλαγών, που τελικά οδηγούν τις υπόλοιπες επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση ως προς τον ανταγωνισμό.

Υπόθεση ανάθεσης στον ΟΣΕ των διεθνών λεωφορειακών γραμμών απ.ΣτΕ 308/1998

Η ανάθεση στον ΟΣΕ του αποκλειστικού δικαιώματος οργάνωσης και εκμετάλλευσης των διεθνών λεωφορειακών γραμμών για χάρη της ομαλής διεξαγωγής τους αποτελεί δημόσια υπηρεσία με την λειτουργική έννοια του όρου. Το δικαίωμα αυτό δεν αντίκειται στο άρθρο 5Σ. περί της οικονομικής ελευθερίας ούτε στις διατάξεις της Συνθ. ΕΟΚ που απαγορεύουν την καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά ορισμένης επιχειρήσεως (άρθρο 86 Συνθ. ΕΟΚ) . Βέβαια κατά τον χρόνο επιδίκασης δεν είχαν απελευθερωθεί οι διεθνείς μεταφορές.

Υπόθεση δημόσιας υπηρεσίας – οικονομικής ελευθερίας. ΣτΕ 3250/1998.Ε' Τμ

Όταν η υγειονομική διάταξη «περί διαθέσεως λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων» ερμηνευθεί βάσει του άρθρου 5 παρ1 Σ. Που προστατεύει την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα, συμπεραίνουμε ότι η διάθεση λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων δεν αποκλείεται να αποτελέσει αντικείμενο ιδιωτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο αυτοτελώς όσο και στα πλαίσια κάθε άλλης σημαντικής επιχειρηματικής δραστηριότητας εκεί που η διάθεση αυτή των λυμάτων δεν έχει θεσμοθετηθεί και οργανωθεί ως ανταποδοτική δημόσια υπηρεσία. Ευλόγως απορρίπτεται η αίτηση ακυρώσεως.

Υπόθεση αύξησης του ποσοστού παρακράτησης των δικηγορικών αμοιβών του ΔΣ

Η συλλογική οργάνωση του ΔΣ αποβλέπει στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς άσκησης του επαγγέλματος από όλα τα μέλη του , δια της παρακράτησης ποσοστών από τις δικηγορικές αμοιβές. Η απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης με την οποία αυξάνεται το σχετικό ποσοστό δεν αντίκειται στο Σύνταγμα εφόσον δεν αναιρείται η επαγγελματική και η

οικονομική ελευθερία των δικηγόρων ούτε θίγεται. Το δικηγορικό επάγγελμα στενά συνδεδεμένο με την απονομή της δικαιοσύνης υπόκειται σε έντονο καθεστώς δεσμεύσεων και ρυθμίσεων, ενώ η συλλογική οργάνωση συμβάλλει στην αξιοπρεπή άσκηση του επαγγέλματος από όλα τα μέλη του. Η εξασφάλιση των σχετικών προϋποθέσεων επιτυγχάνεται μέσω αυτού του τρόπου που οδηγεί στη δημιουργία διανεμητικών λογαριασμών. Συνεπώς οι διατάξεις του νόμου παρέχουν στον Υπουργό δικαιοσύνης τη σχετική δυνατότητα δεν προσκρούουν καταρχήν στο Σύνταγμα, υπό τον όρο ότι δεν αναιρείται η συνταγματικά κατοχυρωμένη επαγγελματική και οικονομική ελευθερία των δικηγόρων.

Υπόθεση καταχρηστικότητας των ΓΟΣ. Απ ΣτΕ 296/2001

Κάθε ΓΟΣ που χωρίς επαρκή και εύλογη αιτία αποκλίνει από τις ουσιώδεις αξιολογήσεις του ενδοτικού δικαίου είναι καταχρηστικός και συνεπώς άκυρος. Ελέγχεται για καταχρηστικότητα ρύθμιση ενός ΓΟΣ με τον οποίο επέρχεται περιορισμός θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προκύπτουν από τη φύση της συμβάσεως έτσι ώστε να απειλείται ο σκοπός της. Για την

διαπίστωση της καταχρηστικότητας ΓΟΣ πρέπει να ερευνάται η ύπαρξη τυπικής διατάραξης ως απόκλιση από τη συνηθισμένη ρύθμιση και στη συνέχεια να ερευνάται αν αφορά αξιολογικές εκτιμήσεις καθοδηγητικού χαρακτήρα. Κατά τον έλεγχο του κύρους αρχικά εξετάζεται τυχόν αντίθεση σε απαγορευτική ρήτρα που συγκαταλέγεται στην ενδεικτική απορρύθμιση του καταλόγου του άρθρου 2 παρ. 7 ν. 2251/1994. Σε περίπτωση αρνητικού αποτελέσματος ελέγχεται κατά πόσο ο συγκεκριμένος ΓΟΣ περιέχει απόκλιση από ουσιώδεις αξιολογήσεις καθοδηγητικού χαρακτήρα του ενδοτικού δικαίου. Π.χ. σε συμβάσεις κινητής τηλεφωνίας.

ΣΤ) ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο Φιλελευθερισμός δεν ταυτίζεται πια με τον ατομικισμό, αλλά διέπεται από έντονο κοινωνικό περιεχόμενο και ως κυρίαρχο σύστημα στην Ευρώπη αναγνωρίζει τα συνταγματικά δικαιώματα στις συναλλακτικές σχέσεις ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.
- Το ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει ρητά την οικονομική ελευθερία, θέτοντας ωστόσο όρια τόσο στον κρατικό παρεμβατισμό, όσο και στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία.
- Ο καταναλωτικός και ο επιχειρηματικός χώρος συνιστούν τα κύρια πεδία συναλλακτικής δράσης όπου η προστασία του Καταναλωτή, ως «ασθενέστερου» επιτυγχάνεται μέσω των αμυντικών δικαιωμάτων.
- Η ελευθερία των συμβάσεων διασφαλίζει την ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και αυτονομία, εφόσον δε βλάπτεται το δημόσιο συμφέρον.

Z) ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα σύγχρονα συνταγματικά δικαιώματα , που έχουν την καταβολή τους στο Αρχαίο Αθηναϊκό Δημοκρατικό πολίτευμα, κατοχυρώνουν την οικονομική ελευθερία και δράση στο συναλλακτικό χώρο , τόσο στην εθνική όσο και στην κοινοτική έννομη τάξη. Οι αρχές αυτές διασφαλίζονται από το κυρίαρχος φιλελεύθερο σύστημα και κατοχυρώνονται ρητά από το ίδιο το Σύνταγμα. Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και αυτοτέλεια οριοθετείται ωστόσο από τον κρατικό παρεμβατισμό προς όφελος του κοινωνικού συμφέροντος. Τα κύρια πεδία της συναλλακτικής δράσης είναι ο επιχειρηματικός και ο καταναλωτικός χώρος. Τέλος, η ελευθερία των συναλλαγών προϋποθέτει την αμυντική ενέργεια των θεμελιωδών δικαιωμάτων εμποδίζοντας τον οικονομικό εξουσιασμό του «ισχυρότερου».

SUMMARY

The contemporary constitutional rights which hail from the Ancient Athenian Democratic regime consolidate the economical freedom and activity at the transactional area, concerning National, but also European Communal legal order. These principles are fortified by the sovereign liberal system and are secured by the letter of Constitution. Nevertheless, private economical initiative and independence is limited by government interventionism in advantage of the public interest. The main fields of transactional action are business area and consumption area. In the end, transactional freedom presupposes defensive action of the fundamental rights, restraining the more powerful from using their economical authority against the others.

Η) ΔΗΜΜΑΤΑ

- 1) Συνταγματικά δικαιώματα- Constitutional rights
- 2) Συναλλακτικές σχέσεις – Transactional relationships
- 3) Αρχή της οικονομικής ελευθερίας – Principle of economical freedom
- 4) Νομολογία – Jurisprudence
- 5) Επιχειρηματικός χώρος – Business area
- 6) Καταναλωτικός χώρος – Consumption area
- 7) Οικονομική δραστηριότητα – Financial activity
- 8) Συνταγματικό Άρθρο – Constitutional article

- 9) Δημόσιο συμφέρον - Public interest
- 10) Ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία –
Private economical initiative
- 11) Κράτος Πρόνοιας – Welfare state
- 12) Ευρωπαϊκή Ένωση – European Union
- 13) Ατομικισμός – Φιλελευθερισμός –
Individualism – liberalism
- 14) Δικαιοπρακτική ελευθερία –
legal transactional freedom
- 15) Αθέμιτος Ανταγωνισμός – Unfair
Competition

Θ) ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

(ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ)

ΑΚ- ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

α.ν. – ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Α.Π. – ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

Απ – ΑΠΟΦΑΣΗ

BVerfGE –

Bundesverfassungsgerichtsentscheidung

ΓΟΣ – ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΔΕΚ – ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ

ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΔΣ – ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

Ε.Ε. – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΟΚ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΕΣΔΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

N – ΝΟΜΟΣ

NοB – ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ (ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ)

Σ – ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΣτΕ – ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤοΣ – ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ)

ΦΕΚ – ΦΥΛΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ι) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ,
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ,
ΤΟΜΟΣ Γ΄ - ΗΜΙΤΟΜΟΣ Ι, 2005

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, Η
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ, 1982

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ,
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΑΘΗΝΑ –
ΚΟΜΟΤΗΝΗ, 1991

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΤΑ ΑΜΥΝΤΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ Η
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΜΗΣ ΤΑΞΗΣ, 1981

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ , 1980

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΒΛΑΧΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, 1979

ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ, ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, 1997

Θ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ, 1985

ΡΑΪΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, 2002

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ , ΕΠΙΤΟΜΟ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 1998

ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ, ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ,
Β΄ ΤΟΜΟΣ, 1991

ΜΑΝΕΣΗΣ , ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ, 1982

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΝΙΚΗ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

ΒΕΓΛΕΡΗΣ, Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ, 1977

ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ , ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ,
1979

ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ , ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ, 1997

ΣΒΩΛΟΣ/ ΒΛΑΧΟΣ, ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ, Ι , 1954

ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕΝΙΚΟ ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, 1983

ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ , Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ , ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ,
Ν.2251/1994,1997

RUNGE, ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΘ.
ΤΣΑΚΑΝΙΚΑ

DUGUIT, TRAITE DE DROIT CONSTITUTIONNEL

